

NÉPNEVELŐ

NEVELÉS- ÉS OKTATÁSÜGYI LAP

MAGYARORSZÁGI LATIN ÉS GÖRÖG SZERTARTÁSÚ KATHOLIKUS NÉPOKTATÁSI INTÉZETEK SZÁMÁRA

Kiadja a SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT Budapesten.

Megjelenik minden vasárnap egy ivnyi terjedelemben.

Megkapja e lapot minden kath. népoktatási intézet egy példányban ingyen.

Előfizetési ár: egész évre kor. 6.—

Kéziratokat nem küldünk vissza.

Szerkesztőség és kiadóhivatal

BUDAPEST,

Szentkirályi-utca 28b. sz. a.

(SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT)

A hirdetések árszabálya:

A pályázati hirdetéseknek minden egyes szóért, minden közlés után 6 fillér (3 krajczár) fizetendő.

Egyéb hirdetéseknek:

egész oldal ...kor. 32.— | negyed oldal ...kor. 8.—
fél oldal ...kor. 16.— | nyolcad oldal ...kor. 4.—

A 60 fillér bélyegilletéket a hirdető fizeti.

A díjak előre beküldendők a Szent-István-Társulathoz.

XIII. Leó mint tanító.*

A folyó évben az egész világ megünnepelte XIII. Leó pápaságának 25-ik évfordulóját, megünnepelte a magyar kath. egyház, megünnepeltek az iskolák és testületek, römmel kell visszaemlékeznünk arra az egyetemes, világszerte megnyilatkozó ünnepi hangulatra, arra a hatalmas zarandokseregletre, mely az öt világrészből özönlött kezesókjával XIII. Leó trónjához: a földön az egyedül maradandó trónhoz bemutatni az emberi nem legszebb közérzelmét: a halálíg tartó ragaszkodást Jézus Krisztus földi helytartójához.

Főt. és Tek. Tanítóegyesület! Mi még mint tanítóegyesület nem ünnepeltük meg e jubiláris évfordulót; nekünk nem volt alkalmunk Rómában Ő szentségének trónja elébe meghatottság közben leborulni; nem volt alkalmunk itthon ünnepélyt rendezni, szeretetünk és ragaszkodásunk tűzoszlopával Rómáig világítani, tüzes lelkesedéssel megesküdve fölkiáltani: «Ki szakít el minket Krisztustól és földi helytartójától.»

De most, midőn a jó Isten összehozott bennünket, részint azért, hogy a testvériség, a pályaazonosság öntudatát és rokonérzelmét bennünk megújítsa és megerősítse; részint pedig azért, hogy ezen testvériség, pályaazonosság öntudatában és érzelmében ünnepeljük meg Krisztus után a legfőbb tanító uralkodásának 25 éves évfordulóját: ünnepeljük meg azt hívő lelkünk rendületlen szeretetével s vigyúzt magunkkal ezen pápai ünnepélyről azt a megújított meggyőződést és tanítói érzületet, hogy közülünk csak az Krisztusnak és az Ő helytartójának segédtanítója rendes munkatársa, a ki azt hiszi és tanítja közülünk az iskola katedróján, családjában és a társadalomban, a mit a legfőbb tanítónk: XIII. Leó hisz és tanít.

* Ünnepi beszéd, melyet elmondott Karácsony József a eszki tanítói közgyűlésen XIII. Leó pápaságának 25 éves évfordulója alkalmából.

Mellőzve a jubiláló nagy pápa minden másirányú, halhatatlan érdemeit és dicsőségét, én róla mint tanítóról akarok megemlékezni röviden egynéhány egyszerű gondolatföredékben.

Kedves Barátaim! Ha önök közül valamelyik tanító megéri tanítóskodásának 25-ik évét, úgy-e bár valamelyes megmagyarázhatatlan hangulat lepi meg szívét. Istenem! 25 év, mily sok idő! Mennyi poros, kihasznált levegőt kellett beszínom az iskola falai között!? Mennyiszer fáradtam ki a sok beszédtil; hányszor kelle magamat türelemre, szelidségre csittítani; hány támadásnak, gyanúsításnak, lenéző megvetésnek valék kitéve a szülők és mások részéről is! Családomban betegség, halál, szegénység, sőt éhség is hányszor szoriták össze keblemet. Ezek jutnak eszébe a 25 évet ünneplő tanítónak s ha egykét jó tanítótárs hozzámegy s hozzámennek tanítványai és üdvözlík őt a 25 éves magvetőt, velök együtt sir és örvend.

Ime egy egyszerű tanítónak ünneplése. Ehhez hasonló XIII. Leó pápasága 25 éves évfordulójának ünneplése is. A nagy szellemek nagy emlékező erővel bírnak és eredeti alakban utjznak föl bennök a nagy csapások emlékei. Eszébe jut XIII. Leónak is: Istenem! Mi az oka, hogy ezek meg ezek a népek az evangéliumi tanítókat kipusztítják s visszadölnék az állatiaság sűrjába; Istenem, mi az oka, hogy egy-egy államkormány vakmerően neki ront az isteni törvénynek és helyőbe rögeszmékből, agyrémekből csinál törvényeket. Istenem! Mi az oka, hogy a rám bizott emberiségből milliók vesznek el ezéjük és méltóságuk tudata nélkül, hit nélkül, szentségek nélkül? Ezek között tanítók is!

Mert XIII. Leó pápa nem egy kis falu tanítója, hanem az öt világrészé; nem 80—100 gyerek lelkiképzése van rá bizva, hanem 1500 millió léleké; ennyit tanít és nevel Ő a világ iskolájában szent Péter katedrójáról.

Tanítja és fegyelmezi az ő nemzetét, midőn Olaszországához így szól: «Épen azok küszöbölík ki a kath. kátét a községi iskolákból, kik arra

után
honnan
Gödöllő
Berlin, Ruttka
Konstant., Belg., Brod
Gyekenyes, Pécs
Lemberg, Kassa
London, Paris, Bécs
Kolozsvár, Arad,
Szatmár-Németi
Halvan
Groske
Gödöllő
Győr
Brassó, Kolozsvár,
Stanislaw, M.-Sziget
Belgrad, Brod
Berlin, Ruttka
Szeremes
Bécs, Graz
Brassó, Arad
Ljuzice, Zagreb, Brod,
Pécs
Lunkács, M.-Sziget
Gorba, Kassa
Torino, Roma, Fiume,
Zagreb
Berlin, Ruttka
Bécs, Graz
Ljuzice, Szeben, Brassó,
Arad, Kolozsvár,
Máramaros-Sziget
Győr, Fehring
Lunkács, Kassa

városra.

p. udvarra.

után
honnan
Palota-Ujpest
Bukarest, Verciorova,
Bazias
Paris, Bécs
Palota-Ujpest
Palota-Ujpest
Ajajsmizse
Gagy-Maros
Zsolnok, Czegléd
Szttergom
Palota-Ujpest
Bécs, Berlin
Palota-Ujpest
Bécs
Esztergom, Ebdins
Orsova, Baz., Temes
Palota-Ujpest
Gagy-Maros
Bécs
Illis-Csaba
Berlin, Zsolnok
Zsolnok, Czegléd
Szttergom
Palota-Ujpest
Győr
London, Ostende,
Paris, Bécs
Ajajsmizse
Konstantinápoly
Belgrad
Szttergom
Illis-Csaba
Szttergom

kitérőbe.

volnának hivatva, hogy a római polgárság valódi érdekeit előmozdítsák... s nem veszik figyelembe, hogy mily káros benyomást tesz a gyermekekre, ha ezek azt látják, hogy a vallásoktatás nem részesül azon méltatásban, melyben a többi tantárgy... hogyan lelkesedjék a gyermek olyan tantárgyért, mely iránt az iskolai hatóság hideg és ellenséges.*

Hazája iránt előszeretettel megpecsételi azzal, hogy elemi kath. iskolák állítására 10.000 lírát fizet le egyszerre.

Tanítja és fegyelmezi Franciaországot, melynek kormánya 25 ezer egyházi tanítót kizár az iskolákból és kereszténytelen alapon más tanítókat alkalmaz; a világ tanítója szavára, mint harsonzóra a francia püspöki kar és a nemes gallverü főri katolikusok kilépnek a küzdőporondra, iskolákat állítanak, tanítókat képeznek és nem engedik a francia nemzet virágát: az ifjúságot letarolni a közömbös tanítók kezével.**

Tanítja és fegyelmezi Belgiumot, midőn kormánya a kath. tanügyet hevesen megtámadja egész szellemében. XIII. Leó négy pontban föl emeli tanítói szavát, tiltakozik a törvénytelen merénylet ellen; inkább engedi, hogy a tüzes harcban a diplomáciai összeköttetés szakadjon szét, semhogy az iskolák nevelői szelleme a kormánynak kiszolgáltassék. A kormány megbukik s a világ tanítója, XIII. Leó győztesen emeli föl fejét a harczból Európa örömére.

Személyesen is, de leveleiben leginkább Ő a fejedelmek, császárok, királyok, kormányok tanítója; a félvilág hatalmai az ő iskolájában nyerik a korrekt szellemet és fegyelmet; szereti, inti, figyelmezteti az engedetlen tanítványokat s bármekkora hibát kövessenek el tanítói tekintélye ellen, nekik megbocsát, támadásaikat apostoli áldásával, imáival, föloldozással viszonzza.

Mi ilyen tanítók vagyunk-e? Emelünk-e védőszót, mikor a saját tulajdon jogunkról van szó a társadalomban? Emelünk-e védőszót, mikor pedagógiai biztos tudásunkat kicsinylik a sötét szellemek? Emelünk-e védőszót, mikor kath. hitünk egyes és legfontosabb elveit, melyekkel pedagógiánk vérrokonságban áll, a fölvilágosulatlan henczegők nyelvüket vesztőhelyre viszik? Emelünk-e védőszót, midőn vallásos és csak egyedül hazafias nevelésünket kritizálják az útszeli tudákosok?

Most a választ függeszszük föl s feleljünk a jövőben e kérdésekre.

Önök, kedves Kartársaim! a tanítóképzőben tanulták a logikai és lélektani tudományokat. Ugy-e bár elismerik, hogy e két fontos bölcsesleti rész tudása nélkül a modern pedagógia nyelvetlen kés penge nélkül. Elismerik, hogy a logika és lélektan oly kard a neveléstudományban, mely nélkül a nevelői czél gordiusi esemője soha meg nem oldható. Nos méltóztatnak tudni,

* Füssy Tamás: XIII. Leó életrajza. 54. l.

** U. o. 55. lap.

hogy a modern kath. pedagógiába ki öntötte a versenyképes szellemet, a halhatatlan erőt, mely minden más neveléstani irányzatot túlszárnyal örökjelleggel? XIII. Leó, a nagy, a zseniális scholasztikus bölcselő. 1879-ben kiadja «Aeterni Patris» kezdetű encycikáját s ebben a keresztény világ lelkére köti, hogy az iskolában Aquinói szent Tamás bölcsesletét a bölcsellettudomány és módszer alapjául vegyék. Országokban egyetemek, főiskolák mozdulnak meg e pápai szóra s sietve sorakoznak szent Tamás sasszárnyai alá, hogy vele beröpüljék az eddig megdermesztő létkérdések titokfede magaslatait. Magyarországon egy bölcsesleti ifjú gárda sarjadoszik föl a pápai szóra; a scholasztikus bölcsesletnek egy egész csillagraja gyúl ki, melybe a képzett tanítók illetékesen sorozhatják magukat a logikai és lélektani tudás kapcsán.

A tudomány kellő színvonalán álló tanítóképzőkben egyik órán a hittan kimondja, hogy a lélek halhatatlan s érte felelős a szülő, a tanító. Ugyanezt a tételt ismétli a másik órán a bölcsesleti lélektan és észérvekkel győzi meg a tanítónövedék elméjét, hogy igenis a hittannak szembezőkően igazsága van, mert a lélek egyszerű szellemi erő lévén, soha meg nem semmisülhet és tartozik a nevelő a gyermeki lelket Istennek számbaadni. A hittan és erkölcstan minden tanítéletét ezen konkrét esethez hasonlóan erősíti meg XIII. Leó pápa és a keresztény tudósok kedves tudománya: a scholasztikus bölcseslet.

Az emberi elme a hit és e bölcseslet fényében telik meg igazságokkal, e bölcseslet fényében születik újra, kel föl a téves tanok beteges álmaiból, a hit és a bölcseslet e neme képes a megbotlott korszellemet talpra állítani, ez képes a társadalmat irányító kormányférfiak gondolkozási rendszerét megváltoztatni és megszűlni azt, hogy az érzelmek az igaz tudásból nyerjék elragadó erejüket. XIII. Leó, mint tanító e nemben a legnagyobb s ha a haldokló ó-kor Senecát az akkor ismert három világrészben «pedagógus generis humani»-nak (emberi nem nevelőjének) nevezte, a legujabb kor XIII. Leót az ismert öt világrészben méltóan nevezhetne az egész világ legnagyobb pedagógusának, mert ő ismertette el az emberiség tudományos részével, hogy a nevelés lényege a vallástvédő bölcsesleten nyugszik.

Elődeihez hasonló XIII. Leó kiváló kegyben részesíti a magyar nemzetet, mert világkormányzói és tanítói gondjai közben is, nekem úgy tűnik föl, hogy szeretetéből többet juttat a magyar nemzetnek, mint más nemzeteknek, mert koronás apostoli királyunkkal belső lelki összeköttetésben állott mindig és áll ma is. «Szive egész hevével foglalkozik Magyarországgal», így szólta Steiner püspökhöz és zarándoktársaihoz; és továbbá azt mondá ezen magyar püspöknek és utítársainak: «Mondjátok meg honfitársaitoknak, hogy a pápa szereti őket». Szeretetét bezonyítja akkor is, midőn a szegedi árvíz-katasztrófa

idején nagy pénzüsszeget küld az inségesek megmentésére; bebizonyítja akkor is, midőn Budavár visszavételének két százados emléknapiján nemesak együtt érez és ünnepel a magyar nemzettel, hanem még levelet is küld Steiner magv. püspöktől (Füssy Tamás id. m. 188. l.), melyben a neveléssel is foglalkozik és a melyben meghagyja a *családatyáknak*, hogy gyermekeiket ne küldjék olyan iskolákba, melyekben hitők veszélyeztetve van; meghagyja a magyar püspöki karnak, hogy gondoskodjék olyan iskolákról, melyekben kifogástalan oktatás és vallásos tanítók vannak: eltilti és bánatát fejezi ki a felekezetenküli iskolák fölött, melyekben a tanulók tudatlanságban és teljes vallásközönyben nőnek föl, mert az ifjúság nevelésében rendszerök Istent figyelmen kívül hagyja. (Füssy T. id. m. 190., 192. l.)

«Mondjátok meg honfitársaitoknak, hogy a pápa szereti őket!!» És mi mint gyermekei az atyját, tanítványai a legfőbb tanítót ne szeretnénk! Tegyük egy hatalmas, egyhangú vallomást a magyar költő következő idézett szavaival:

«Oh hogyan szeretnénk, oh hogy ne követnék...
Hős elődök után kores utódok lennénk,
Ha a merre te hisz, merre zászlód mutat,
Bár ha tűzön-vízen elhagynók az utat.

Te vagy az igazság, te vagy a szentegyház,
S bár az aljas megvet, bár a gőg megaláz;
Tanításod szavát az igazak értik,
Időtlen-időig, ezer ezred évig;
S hogy Te sokáig élj, ezért imádkozom
Es ez imám után: «a gyűlést megnyitom.»

A katolikus nagygyűlés után.

A katolikus nagygyűlés méltóságteljes lefolyását az egész magyar nemzet osztatlan figyelmébe kísérte. A nagygyűlés résztvevőinek szokatlan nagy száma, a magyar közélet kimagasló alakjainak szereplése, a sok fontos kérdésről megtartott magas színvonalú értekezések országszerte méltó érdeklődést keltettek. Legjobb bizonyítéka ennek a sajtó, a mely napokon át a katolikus kongresszussal, annak céljával és társadalmi életre való kihatásával foglalkozott. Ime bizonyosság ország-világ előtt, hogy a magyar katolikusok hitbéli öntudata fölébredt; hogy intézményeiket megszilárdítani és fejleszteni és társadalmilag szervezkedni óhajtanak.

Bennünket katolikus néptanítókat, mint buzgó fiait egyházunknak és lelkes bajnokait a magyar katolikus népiskolának, különösen érdekelt a nagygyűlés és impozáns lefolyása teljesen kielégített. Lapunk egyik múlt száma számolt be azon tettekről, a melyeket a kongresszus tanügyünk köréből tárgyalt és az elfogadott határozati javaslatokba igen fontos eszméket foglalt. Ezeknek foganatosítása tanügyünk érdekében fölötte kívánatos volna.

A nagygyűlés figyelme ezek szerint az iskola

felé is fordult és igen helyesen, mert hisz ez hinti el a családi élet után elsősorban a hitélet magvait; ez veszi át a szülőktől a nevelést; ez gondozza évek során át a gyermek érzelmi világát. És ki tagadná, hogy az iskola nagy, a legtöbb esetben elhatározó befolyással van az ember jövőendő érületére. Vagy nem igazolják-e ezen fölfogást a franciaországi apacza-iskolai események. Fájdalom nálunk is mutatkozik hajlandóság arra, hogy a felekezeti és különösen a mi iskoláink jövőjét képtessé tegyék. Így éveken át halljuk már emlegetni a magyar tanítóképzés államosításának állítólagos szükségességét. De valljon miért? Van-e ok rá a mi képzőinkkel szemben? Nem vetélkednek-e tanítóképző-tanáraink a tanító-képzés belterjesebbé tétele, a jövőendő tanítónemzedék szakképzésének gyakorlatiabbá tétele ügyében? Mily gondos, nagy munkát végeztek e tárgyban a közelmúltban is. — Mindent megtesznek, hogy képzőink minél megfelelőbbek, minél tökéletesebbek legyenek; hogy oly tanítókat képezzenek, a kikre a magyarhaza gyermekeit *nemzeti, nevelési és tanulásbeli* tekintetben nyugodt szívvel bízhatja; a kikben megvan a biztosíték, hogy honfiúi és hivatásbéli kötelességeiknek lelkiismeretesen fognak megfelelni. Vagy esnek-e katolikus iskoláink magyar nemzeti szempontból és egyáltalában kifogás alá? Ha itt-ott, tekintettel iskoláink nagy számára, volna is talán némi baj — és jó Istenem másutt nincs-e? — nem törekednek-e nagyérdemű főpásztoraink és minden illetékes tényezők azok megszüntetésére? Itt vannak például a magyar nyelv nagyobb mértékű tanításáról több egyházmegyében a közelmúltban is kiadott körlevelek.

Igen, az iskola mindenkorra megmarad az *érület, a meggyőződés, a jellem* kialakulásának egyik legfontosabb tényezője, azért jól tette a kongresszus, hogy a katolikus iskolaügyet is tárgyalásai körébe vette. Kérjük is a nagygyűlést, hogy ezt jövőben még fokozottabb mértékben tegye, hogy így a magyar katolikusok összességének *figyelmét és érdeklődését* iskolaügyünk iránt fölkeltsük. Szükséges ez azért is, mivel sajnosan kell tapasztalunk, hogy iskoláink iránt bizony sokszor nem várt közönnyel találkozunk. Szükséges az is, hogy a katolikus tanítóóság buzgalmit tápláljuk, hogy minél nagyobb tevékenység kifejtésére törekedjék. Nap-nap után kell éreznünk, hogy a felekezeti tanító kevesebb, hogy sok esetben meg is rövidül. Itt van például a kedvezményes vasúti utazás; mily régen kéri ezt a felekezeti tanítóóság és hiába. Egy hazának vagyunk hű fiait, egyenlő mértékben, sokszor kedvezőlenebb viszonyok között, küzdünk, a közös nagy célért, a magyar haza *boldogságáért*. Vetekezve dolgozunk a magyar nemzet egységét biztosító *nemzeti nyelvünk* tanításában és annak terjesztésén és az elismerés mégszem egyenlő. A közeli jövőben a tanítói nyugdíjügy lesz napirenden, nagy dolgokról lesz akkor szó, különö-

sen a szolgálati évek leszállítása és a kántori járandóságoknak a nyugdíjigénybe való betudása tárgyában. *Tisztelettel kérjük a közelében működő férfiainkat, különösen a törvényhozás tagjait, hogy befolyásukat ügyeink érdekében érvényesítsék.* Sarkalni fogja hivatásbeli működésünkben mindannyiunkat, ha látjuk, hogy sorunk szívében fekszik.

A tanító-egyesületi élet országszerte pang; bizonyos lehangoltság észlelhető mindenütt, pedig közös nagy célok és törekvésekben való egyesülés, élénk egyesületi élet nélkül nem képzelhető. Vonzóvá kellene tenni egyesületi gyüleseinket azzal is, hogy a katolikus tanügy támogatói és barátai körünkben megjelenjenek. Minden erőnkben iskoláink fejlesztésére kell törekednünk, hogy azok a legkényesebb kívánalmaknak is megfeleljenek. Jó és czélzerű iskolaépületekről kell gondoskodnunk, hogy a katolikus iskola minden tekintetben imponáljon és más iskolával szemben háttérbe ne szoruljon. Száz és száz példa van arra, hogy iskolaigazgatóink, főtisztelendő esperes és plébános urak buzgalma és lelkesedése a kellő támogatás mellett nagyszerű iskolaépületeket létesített. És mi is lehetne az *egyházközségnek* a szép templom után nagyobb büszkesége, mint a szép iskolaépület?! Természetes, hogy a szép keret megkívánja a képet is és ez az iskolai fölszerelés.

A katolikus kongresszus eszméinek megvalósításában a katolikus néptanítói karra, különösen pedig a vidéken nagy feladat vár. Be kell tehát a katolikus tanítóságot a mozgalomba vonni, hogy működése ezzel hatásosabbá tétessék és társadalmi állását is emeljük. Tudjuk, hogy a pap és a tanító a község lelke, ő utánuk indul a község népe, nekik van a legtöbb alkalmuk a néppel közvetlenül érintkezni, ők tehát a nagygyűlés törekvéseinek hivatott megvalósítói. De a tanítóság is nyer vele, ha társadalmilag működik, tér van erre elég. Így a most alakulóban levő ifjúsági egyesületek és meglévő társadalmi körök, olvasó- és dalosegyesületek. Igaz, hogy a tanító, ha csak az iskolának él is és naponkint 5–6 óráig lelkiismeretesen ott dolgozik, akkor is sokat tett; de a tanító a társadalmi élet egyik fontos tagja lévén, neki ezzel szemben kötelességei is vannak, különösen ott, a hol ő van hivatva a társasélet irányításába befolylni. Sokat, nagyon sokat kíván a mai kor a tanítótól és mindezt a legszérényebb megélhetés nehézségeivel küzd. Bizony fáj az nagyon, hogy hivatásbeli kötelességeinknek a legelkiismeretesebben való teljesítése sem biztosítja megélhetésünket. Különösen mélyen fogjuk ezt érezni most, a mikor az általános fizetésjavítás folytán a magyar tanítóság egy része kedvezőbb helyzetbe fog jutni. Azért legyen minden illetékes tényező azon, hogy a felekezeti, a katolikus tanítóság helyzetén is könnyítve legyen. A *szerelem*, a melylyel minden igaz katolikus a katolikus iskolán függ, a *jóakarát*, a melylyel az egész katolikus egyház, a főtisztelendő

egyházi férfiak, legodaadóbb munkásai, a katolikus tanítók iránt viseltetnek, mindez utat és módot fog nyitni arra, hogy a katolikus tanító helyzete is javuljon. És mi hiszszük, hogy rólunk sem fognak megfeledkezni.

Szívéünk mélyéből üdvözljük tehát a katolikus nagygyűlést azon erős hitben, hogy munkássága a *magyar katolikus tanügy* fölvirágzását és a *magyar katolikus tanítóság* erkölcsi és anyagi emelkedését fogja eredményezni.

Pozsony.

Mihalicska János.

Államosító mozgalmak Győrme gyében.

A közoktatásügyi miniszter több ízben kijelentette az országgyűlésen, hogy ő sohasem államosít, ha csak az illető hitközségek és egyházi hatóságok bele nem egyeznek; a fölösleges államosítást pedig azért is ellenzi, mert az államkincstár megterheltsége el nem bírja. Azonban ezen kijelentésekkel, ha ugyan őszinteségüket kétségbe vonni nem akarjuk, bajosan egyeztethető meg némely királyi tanfelügyelőnek eljárása, kik sürgős ok nélkül nyakra-főre államosítják a katolikus iskolákat tiszta magyar helyeken. Kiáltó példa erre a *kunszigeti* iskola ügye, a hol nem is új osztály fölállításáról, hanem pusztán csak az osztálytanító fizetésének 700 koronáról 800-ra fölemeléséről vagyon szó. A Győregyházme gyei Kath. Tanügyben közölt két rendbeli tudósításból kitűnik, hogy ámbár az 1893. évi XXVI. t.-cz. 10. §-a szerint «a tanítófizetések eddig megállapított és az iskolafentartók által saját anyagi forrásaikból kiszolgáltatott mennyisége államsegély igénybevétele céljából le nem szállítható» s e szerint a kunszigetiek az államtól csak 100 koronát kérhettek volna: a királyi tanfelügyelő mégis kilitásba helyezte nekik s utat-módot nyújtott arra, hogy miképen kaphatnák meg az óhajtott 400 kor. államsegélyt. Ebből kétségtelenül kitűnik, hogy a *törvény ellenére kilitásba helyezett fizetésleszállítás* volt az a mézesmadzag, melylyel a tanítók és községi képviselők az államosítási huzavonába belevonattak.

Francia közmondás szerint «evés közben jön meg az étvágy». *Kuliszeky Ernő* tanfelügyelő úr, kunszigeti öleső babérain fölbátorodva, a szomszéd *Öttevényre* vetette szemét, s a győzelem biztos reményében egyenesen szemébe mondotta a plébánosnak: «Hát az öttevényi iskolát hogyan kezdjük ki?» Hát csak úgy, mint a kunszigetit — a mézesmadzaggal, az osztálytanító 730 koronás fizetésének 800-ra fölemelésével. Minthogy ezt az iskolaszék indítványára a képviselőtestület mindaddig meg nem szavazta, a tanfelügyelő a püspöknél mozgatja a fölemelést. Mi úgy tudjuk, hogy a kir. tanfelügyelőnek csak a törvény végrehajtása érdekében van joga és kötelessége a felekezeti iskoláknál közbelépni; minthogy pedig az öttevényi osztálytanító jelenlegi díjazása a törvényben kiszabott minimumot

Sásony, Barátfalu, Pomogy, Valla, Kiliti s Bánfalu község népiszkoláját az állam kezelése alá bocsátja. E községek katolikus lakossága nem oly szegény, hogy nem bírni kis iskolai adóját leróni. Hanem persze Láng ismeretes módszerével a katolikus iskolákat először átvaltoztatja községi jellegűvé, hogy azután megkaparinthassa az állam számára s így a katolikus egyházon ütött sebeivel, melynek pedig ő is tagja, babérkoszorút szerezzen fönt a miniszteriumnál.

II. Az esztergomi kir. tanfelügyelő, Vargyas Endre, mint az Esztergom írja, idült tübuzsóságban szenved, miért is gyakran elragadtatja magát s túllépi eljárásában s beavatkozásában hivatalos jogkörét. O csakis államosításban utazik, vagy legalább az államosítás útjait egyengeti. Legutóbb az iskola jellegének megállapítása s törzskönyvezetésének céljából a Kanonika vizitációból az iskolára vonatkozó résznek hitelesített másolatát kérte be az egyes plébánosoktól. Az egyházi hatóság azonban ez iránt tudakozódó plébánosokat e másolatok kiállításától eltoltta azzal a megokolással, hogy a kir. tanfelügyelő, ha eziránt érdeklődik, a másolatot ne a plébánosoktól, hanem az egyházi hatóságoktól kérje. A tanfelügyelő úr máshol sem tartja meg a helyes eljárás módját. Így iskolalátogatásai alkalmával nem szokott az illető plébánosokhoz benézni s velük együtt az iskolába bemenni. Eltekintve attól, hogy ő felügyelő s nem intézkedő s mint ilyeneknek illeik előbb az iskola igazgatóját meglátogatni, eltekintve -- mondom -- az illetőtől, a tanfelügyelő ignorálja a miniszteri rendeleteket, mely utasítja a királyi tanfelügyelőket, hogy látogatásaikat az iskolákban az illető felekezetek lelkészével végezzék. A miniszter tehát meghatározta az eljárásnak méltányos és helyes módját.

Mócsy Antal emléke. Mikor Mócsy Antal, a keresztény tanítóképzés nagymestere, a higgadt, böles beszédeiről rövid idő alatt országos hírnévre szert tett törvényhozó, sajnos, korán elhunyt. Kalocsán mozgalom indult meg az iránt, hogy a nagynevű férfiúnak a város emlékeit állítson. A mozgalom vagy másfél év óta abba maradt. Mert a kik vezették, Zittl Róbert kanonok meghalt, Brandtner György főjegyző pedig beteg. Szó volt annak idején arról, hogy a magyar haza körül érdemeiket szerzett Mócsy Antalnak Kalocsa valamelyik téréen szobrot állítsanak; ez lett volna helyes. Szó volt arról is, hogy csupán a kalocsai temetőben állítsanak neki díszesebb síremléket. Egyik sem történt meg -- mert a megindított mozgalom vezetői kidőltek. A mult halottaknapján a késedelem föl is tűnt Kalocsán, a mikor ezren is látták, hogy az anyagiakban szegény Mócsy Antal sírján még most is csak egyszerű fáserszt jelzi, ki nyugszik ott a hant alatt. Eszrevették, mert tudják, hogy Mócsy Antal szellemben fölötté állott sokaknak és országos szereplése fényt derített városára is. Zittl kanonok meghalt, utódja eddig nincsen a Mócsy-emlék föállítására körül buzgólkodók körében. Pedig vezető nélkül a díszreteresen működött bizottság nem juthat célhoz. -- Egyik napilapból veszszük át e sorokat, melyekhez azt a kérelmet csatoljuk, hogy vegye kezébe a Mócsy-emlék ügyét a katolikus tanügyi tanács. Mócsy emléke iránt nem csak a kalocsai egyházmegye, hanem a magyar katolikus tanügy munkásai osztatlanul tisztelettel viseltetnek s így méltó, hogy Zittl Róbert kanonok által megindított mozgalom országosan szerveztessék és hogy az emlék méltó legyen Mócsy érdemeihez.

Előfizetési fölhívás. «Magyar kántor», temetési szertartások, népies bucsúztatók és alkalmi rómi kath. egyházi szentmiseénekek gyűjteménye. Irtja, részben összegyűjtötte: Biczók Ferencz róm. kath. kántor, igazgató-tanító Tor.-Tordán. Kiadja Jovanovits Géza könyvnyomdája Török-Becsén. Ez cím alatt f. év december hó folyamán egy szerény munka fog megjelenni a melyben az alföldi róm. kath. egyházmegyékben divó temetési szertartások, mintegy 60-70 teljeses kidolgozott, nevek, évszámokkal ellátott bucsúztató, valamint 50-60 ismeretes dallamokra irt alkalmi, társulati bucsújárásai, oltár- és keresztiszentelési, egyes jámbor személyek és családok által szolgáltatni szokott teljes szentmiseénekek, offeratoriumok vannak összegyűjtve. A mű 8-adret alakban fog megjelenni, a mely a kántori pályára készülő és

azon működő t. kántársaknak igen alkalmas szakkönyvül szolgál. Ára: fűzve 2 korona; félbőr díszkötésben 3 kor. A midőn ezen előfizetési, illetve megrendelési fölhívást b. czímen megküldeni bátorodom, mely tisztelettel kérem a tanítóképzőintézetek nagyérdemű igazgatóiságait, hogy szerény munkámat növendékeik számára kegyesen ajánlani méltóztassék. Bizalommal fordulok a fő-tiszteendő lelkészkező papság és t. kántársaimhoz is, miszerint becses megrendeléseikkel, hogy a nyomtatandó példányok számáról eleve tájékozva legyek, csekélységet mielőbb megörvendeztetni sziveskedjék. Torontal-Torda, 1902 október hó. Hazafiúi és kántársi üdvözléttel *Biczók Ferencz* róm. kath. kántor, igazgató-tanító.

Iskolaszenteles. Szép és fényes ünnep részesei voltak Kurima hívei tolyó hó 16-án. A város ősz lelkipásztora, Adamovich József esperes-plébános a délutáni istentisztelet után áldotta meg a Piroch József helybeli kántortanító tervei szerint renovált római katolikus iskolát. Az iskola a modern igényeknek s a helyes pedagógia követelményeinek teljesen megfelel. Az ünnepélyes aktus után az ősz lelkipásztor lelkes beszédet mondott, melyben a szülőket elveik melletti állandó kintartásra, egyházuk és hazájuk iránti lelkes szeretetre, a gyermekeket pedig arra buzdította, hogy e szép épületben eltanulván Istenük iránti köteleiket, hazájukhoz s királyukhoz őszintén ragaszkodjanak s e haza kedves nyelvének elsajátítása legyen egyedüli lelkes törekvésük.

Felelős szerkesztő **Ember Károly.**

PÁLYÁZATOK.

Kerestetik uri családhoz egy négy és hat éves leányka mellé németül tudó okl. óvónő vagy tanítónő. A fizetést a jelentkező igénye szerint állapítják meg. A jelentkezések a «Népnevelő» szerkesztőjéhez intézendők, *Budapest, IV., Molnar-u. 11.*

Esztergomi érseki megye.

A nagyabonyi (Pozsonym.) róm. kath. kántortanítói állomásra pályázat hirdettek. Jövedelme: készpénzben, ráragabonában, államségély s egyéb czímen 950 kor.; két szobából álló lakás, konyha, kamra, istálló és szin. Korpótlek az államtól. Választás napjára *december 1-én* személyes megjelenés kívántatik. Folyamórványok alulírott címére küldendők *Matyi Mihály* pléb. 665 1-1

Guta (Komárommegye) nagyközség róm. kath. fiúiskolájánál a IV. osztályú tanítói állomás előléptetés folytán megüresedett. Arra *november 30-ig* pályázat hirdettek. Javadalmazása 800 kor., 400 kéve rőze s 6 kor. értékben és lakás. Csak okleveles tanítók pályázhatnak. *Az iskolaszék.* 669 1-1

Egri érseki megye.

Sajó-Arnóthi (Borsódma.) róm. kath. tanítói állásra pályázatot hirdetek. Jövedelme 800 kor. állami, érseki és hitközségi járulékból, lakáson és fűtésen kívül. Kötelessége 62 mindennapi, 16 ismétlőst tanítani. Pályázhatnak tanítók és tanítónők *december 7-ig*. Az állás azonnal elfoglalandó. Kérvények *Felső-Zsolczára a róm. kath. plébániára* küldendők. 670 1-1

Tófalú (Hevesm.) községben tanítói állásra pályázat hirdettek. Javadalma két szobából álló lakás kamrával, konyhával, pinczével, fűszinnel. 800 kor. az iskolafentartó községtől; 4 köből tűzifa, egy kat. hold föld használat. Kötelessége a III-VI osztály és az I-III. gazd. ismétlőiskola tanítása, a faiskola kezelése, a kántori teendőkben való segédkezés, esetleg önálló működés. Pályázni kívánók okmányait (keresztlevél, képesítő oklevél, házassági vagy szabad állapot-t igazoló bizonyítvány, működési bizonyítvány) *december 15-ig* alulírottához küldjék be. Kápolnán (Hevesm.) 1902 november 18. *Vincze Alajos* esperes-plébános iskolaszéki elnök. 671 1-1

Besztercebányai egyházmegye.

Dóczy-Fürészzei (Barsm. u. p. Zsarnóca) német, elemi iskolánál férjhezmenetel folytán megüresedett tanítónő illetve tanítói állomásra pályázat hirdettek. Fizeése 800 kor., szoba, konyha, kamra, 24 méter tűzifa. *Csüllár*

József piébánosra címzett folyamodványok november 30-ig betherjesztendők. 675 1—1

Felső-Kamenecezi (Bars megye) kántortanítói tót-magyar állomás megüresedett. Jövedelme kényelmes lakáson és 2 holdas kerten kívül nagyjából kézpénzben és terményekben teszen 994 kor. 74 fill. Okleveles kántortanítók kérvényeiket az iskolaszékhöz címezve december hó 1-ig Poytek János esperes tantelügyelőhöz Bars-Simonyba küldendők. 678 1—1

Győri püspöki megye.

A pándorfi (Mosonm.) horvát-magyar tannyelvű róm. kath. népiskolához osztálytanító kerestetik. Fizetése: butorozott szoba fűtéssel és évi 800 korona. Kántori teendőikben való jártasság szükséges. Kérvények az iskolaszéki elnökséghez intézendők. 672 1—1

Az oroszvári kántortanítói állásra pályázat hirdettek. Jövedelme: a hitközségtől pénzben 214 kor. 20 fill., templompénztárból 172 kor. 83 fill., 24 kat. hold és 1099 □ öl szántóföld, 27 mérő rozs, ugyanannyi árpa, a kegyuraságtól 6 öl puhala és 2.0 rözse, stóia illetek egyéb jövedelemmel körülbelül 80 kor. Díjlevel kívánatra megküldetik. A kérvények december 5-ig Kárall Márton esperes-piébánoshoz küldendők Oroszvárra. 673 1—1

A győr-zámolyi róm. kath. iskolánál a másodtanítói állás a volt tanítónak önállóvá történt megválasztása folytán megüresedett. Pályázat hirdettek. Jövedelme: 800 kor. kézpénz, havi előleges részletekben, egy butorozott szobából álló lakás, 1/4 hold kertiletmény. Kötelese: Az iskolaszék által kijelölt osztályokat tanítani, az ismétlődő tanköteleseket a fótanítóval főlvaltva oktatni és a gyermekekkel az istentiszteleten jelen lenni. Pályázhatnak nők is. A kérvényeket kérvény a győr-zámolyi róm. kath. iskolaszék főt. elnökéhez 1902 november 29-ig nyújtandó be. 676 1—1

Kalocsai érseki megye.

Nemesnádudvaron lemondás folytán egy német-magyar róm. kath. tanítói állás megüresedvén, ezen állásra ezennel pályázat hirdettek. A tanítói állás javadalmazása a) kézpénzben 420 kor. havi előleges részletekben a közsegi pénztárból b) lakbér címén 100 kor., c) a gazdasági ismétlőiskola tanításáért 152 kor., d) 1/4 urberi telek haszonélvezeti joga azon kikötéssel, hogy a földnek 1/4 része mindig fekete ugnak kell maradni — adóherrel, e) a Császkai ersek alapból 100 kor. A megválasztott köteles az iskolaszék által kijelölt osztályt vezetni. A kérvények f. é. december 10-ig a róm. kath. iskolaszékre címezve főt. Kleiner Adolf (k. ker. esperes úrhoz Hajósra (Pestm.) küldendők. A megválasztott köteles állását azonnal elfoglalni. 667 1—1

Bács-Bodrogh vármegyében, Mosonin anyaegyházhoz tartozó Lok fiók községben megüresült tanítói állásra f. évi november 30-ig pályázat hirdettek. Az állomás javadalma: 1-szor 800 korona kézpénzfizetés az egyházmegyei nagyobb alapból 1/4 évi előleges részletekben. 2-szor 50 korona kertiletmény fejében ugyanazon alapból szintén 1/4 évi előleges részletekben. 3-szor. Szép lakás, melléképülettel s házi kerttel, fűtés nélkül. Az iskolatermet a hitközség fűteti és tisztogattatja. Pályázhat képesített róm. kath. ténfítanító, ki a száv nyelvet is tökéletesen beszéli és a kántori teendőikben jártas, mit kántori oklevéllel vagy tapasztalati bizonyítvánnyal köteles igazolni. A megkivánt képesítés mellett házások előnyben részesülnek. A kinevezett tanító a piébános által meghatározott időleges istentiszteleteket vezetni, s azoknál segídeni, az ismétlődő iskolásokat tanítani, minden további díjazás nélkül köteles, a temetéseknel azonban a megállapított díjat veheti. A kérvényeket folyamodványok nagyméltóságú, s főt. Császkai György kalocsai érsek úrra címezve, főt. Eigel József apát-esperes úrnak Futakra (Bács-Bodrogh vármegye) küldendők. 662 1—1

Kassai egyházmegye.

Parnór (Zemplénmegye) róm. kath. osztálytanítói állásra pályázat hirdettek. Évi fizetése a hitközségtől 600 kor., államsegély 168 kor., 2 öl fa befuarozva (32 kor.) 1 szép szoba. Az állás azonnal elfoglalandó. Kérvények az iskolaszéki elnökhöz küldendők. 663 1—1

Nyitrai püspöki megye.

Duló-Ujfalusi államsegélyezett róm. kath. népiskolánál megüresedett tanítói állomásra pályázni óhajtó okleveles tót nyelvben jártas tanítók jelentkezhetnek az alulírottánál. Tanítói fizetés áll 746 kor. kézpénzben, tűzifa 74 kor. értékben, házikert és egy szántóföld használatára. Lakás 2 szoba, konyha és kamra. Pruszká (Trenesenm.) Chocholus Bálint esperes-piébános. 674 1—1

A nyitra-szucsani róm. kath. kántortanítói állomásra pályázat hirdettek. Javadalmazása: lakás: két szoba, konyha, éléskamra, pincze, kert. Kézpénzben 793 korona 26 fillér, 20 mérő rozs, 2 mérő buza, 2 hold szántóföld, temetésekből 80 kor. körül, 21 hold erdő, a fái községbeliak beszállítják. A magyar és tót nyelvekben jártas, képesített pályázók a helyszínen december 2-án megejtendő pályázati vizsgán személyesen jelenjenek meg. Steffel Ede esperes-piébános. 666 1—1

Pécsi egyházmegye.

A Baranya-Szent-Lőrinczen távozás folytán megüresedett róm. kath. osztálytanítói állásra pályázat hirdettek. Jövedelem egyszobás lakáson kívül egy polgári évre 600 korona; a hányzó másik szoba és kert pótlása címén 60 korona; a gazdasági ismétlőiskola vezetéséért 100 korona és szobája fűtésére két öl dorongfa. Összesen tehát 760 korona kézpénz és két öl fűtőfa. Kötelessége az iskolaszék által kijelölendő tanteremben a mindennapi iskolásokat oktatni, a gazdasági ismétlőiskolákat elméletileg és gyakorlatilag tanítani, s a kántori teendőikben a kántortanító főlzólítására díjtalanul segídeni. Szorgalmas és ügyes tanító szép mellékjövödelemre is szert tehet. Csak okleveles tanítók pályázhatnak, a kik kérvényeiket november 29-ig — mely napon a délelőtti órákban a választás megejtetik — Szent-Dienes-re (u. p. Baranya-Szent-Lőrincz) a t. kerületi esperes-tantelügyelő úrhoz címeznek. Tóth Gyula piéb., iskolasz. elnök. 668 1—1

Rozsnyói püspöki megye.

A ragályi (Gömörm.) róm. kath. kántortanítói állomásra pályázat hirdettek. Fizetése: két szoba, konyha, kamra,

Rieger Testvérek

villamosgépekkel berendezett cs. és kir.
udvari orgonagyára

Budapest, VII., Garay-utca 48.

Legolcsóbb árakban előnyös fizetési feltételek mellett kiváló légnyomású (pneumatik) nemeshangú orgonákat szállít.

Tervezetek és rajzok kívánatra díjtalanul.

200 □ öl kert: 500 korona az iskolaszéktől havi részletekben. 200 korona államsegély, stóla körülbelül 80 korona. 4 m. tűzta. Kérvények *december 11-ig* az alulirothoz küldendők. Személyes jelentkezők előnyben részesülnek. *Drescsik János* elkész. 664 1—3

Székesfehérvári egyházmegye.

A «Népnevelő» folyó évi 41-ik számában a fehérmegyei **guthtamási** kántortanítói állomásra hirdett pályázat eredménytelen maradt: miért is az megújították és annak határidejéül 1902. évi *december hó 4-ik* napjának reggeli 10 órája az iskolaházhoz kitzetnek oly hozzáadással, hogy képezdészek is pályázhatnak. Guthtamási 1902 november 18-án. *Az iskolaszék.* 677 1—1

Szombathelyi egyházmegye.

Német-Hidegkuti (Vasmege, posta helyben) róm. kath. kántortanítói állásra pályázat hirdettek. Jövedelme: készpénz, föld, stóla és terményjárulémainak évi értékösszege 1361 kor. 96 fill. Korpótlék az államtól. Lakás 2 szoba, konyha, kamara és a gazdasághoz tartozó épületek. Tan nyelv német és magyar. Személyes megjelenés kívánatik. A díjvel az elnöknel bármikor megtekinthető. A választás *november 27-én* délelőtt 10 órakor tartatik

meg. Pályázati kérvények alulirothoz küldendők. Német-Hidegkuti, 1902 november 12-én. *Bircz Ferencz* plébános, iskolaszéki elnök. 660 1—1

Váci egyházmegye.

A **tatár-szentgyörgyi** (Pestm.) róm. kath. iskola 1—3 vegyes osztályához képesített tanító kerestetik. Fizetése 900 kor., melyből 100 kor. lakbér. Kötelessége a mindennapi és az ismétlősök tanítása, faiskola kezeles, melyért külön díjaztatik és a kántor-ágban segédkezés. Kérvények 27-ig főt. *Halmay József* plébános úrhoz küldendők. *Csász Pál*, iskolaszéki jegyző. 661 1—1

Szolnokra egy jónagú teljesen képzett kántorsegéd kerestetik. Évi fizetése 420 kor., teljes ellátás ágyneműn és mosáson kívül. Vartemplomműse jövedelme közös segédársával. Az állomás *azonnal* betöltendő. *Melgyesy Géza*, róm. kath. kántor. 680 1—1

Veszprémi egyházmegye.

Kapolyon (Somogy megye) a róm. kath. kántortanítói állásra pályázat hirdettek. Jövedelem készpénzben 87 korona; természetbeni járandóságok értéke körülbelül 1082 korona. Választás 1 év *november 27-én*. Kérvények az *iskolaszék elnökéhez* küldendők. 679 1—1

Karácsonyi pásztorjátékok.

	Kor.
Pásztorjátékok. Ara főlvköt.	1.40
Jézus születése. Karácsonyi pásztorjáték. Irta <i>Mohl Adolf</i> . Második kiadás. (Népirat 86.) Ara	—10
Karácsony. Színjáték 3 felvonásban. Irta <i>Bartha István</i> . Második kiadás. (Népirat 101.) Ara	—10
A bűn büntetése. Karácsonyi játék 3 felvonásban. Irta <i>Oppitz Sándor</i> . (Népirat 123. sz.) Ara	—08
A pogány megtérése. Karácsonyi játék 3 felvonásban. Irta <i>Oppitz Sándor</i> . (Népirat 124.) Ara	—06
Békeség az embernek. Karácsonyi játék. Irta <i>Oppitz Sándor</i> . (Népirat 139. sz.) Ara	—06
Betlehem. Karácsonyi pásztorjáték 4 részben. Irta <i>Bartha István</i> . (Népirat 179. sz.) Ara	—12
Betlehemi bakter. Karácsonyi pásztorjáték 4 részben. (Népirat 187. sz.) Ara	—24
Karácsonyest. Karácsonyi játék. (Népirat 188. sz.) Ara	—08
Itt a Miklós. Pásztorjáték. (Népirat 189. sz.) Ara	—08

	Kor.
Betlehemi asszonyok. Karácsonyi pásztorj. (Népirat 190.)	—08
Három királyok. Karácsonyi pásztorjáték. (Népirat 191. sz.)	—10
Aprószentek. Karácsonyi pásztorjáték. (Népirat 192. sz.) Ara	—12
A betlehemi nyájörök. Karácsonyi pásztorj. Irta <i>Maszlaghy Ferencz</i> . (Ifjuság Öröme II. kötet.) Ara	1.60
Két karácsonyest. Színmű. Irta <i>Maszlaghy Ferencz</i> . (Ifjuság Öröme III. kötet.) Ara	1.60
A megtalált bárány. Karácsonyi pásztorjáték. (Ifjuság Öröme V. kötet.) Ara	1.60
Egy karácsonyjé. Dramolett. Irta <i>Horváth Lipót</i> . (Ifjuság könyvében.) Ara	2.—
A mi főtart minket. Karácsonyi életkép az iparos világból. 3 felvonásban. <i>Kiválóan legényegyesületek használatára.</i> Irta <i>Erdösi Károly</i> . Ara	—50
Karácsonyi színjátékok. <i>Kiválóan katolikus egyesületek használatára.</i> Irta <i>Erdösi Károly</i> . Ara	—80

Megrendelhetők: a **szent-istván-társulat** könyvkiadóhivatalában
Budapest, VIII. ker., Szentkirályi-utca 28. szám.